‘China is het tweede land

Philips wimpelde bij de presentatie van zijn jaarcijfers in januari de zorgen weg over de afkoelende economie. Volgens topman Gerard Kleisterlee is zijn bedrijf goed in staat om een recessie op te vangen. Een ‘verdedigingslinie’ daarbij vormen de opkomende markten in landen als India en China. Inderdaad, China trekt zich weinig aan van de teruggang die zich in het Westen aftekent. In 2007 zette Philips 1,7 miljard euro om in China, na een omzetgroei van zo’n 20 procent. Philips was er in de jaren tachtig vroeg bij. Kleisterlee plukt nu de vruchten van de naam en de relaties die zijn concern in China heeft opgebouwd. Maar wat zijn de risico’s van het zakendoen in dit land? Een communistisch regime maakt er de dienst uit, corruptie is er wijdverspreid en de economische groei leidt er tot grote inkomensverschillen en milieuschade. Nu Philips afhankelijker wordt van China, is de vraag hoe het zijn weg vind in het Rijk van het Midden.

Er zijn al banden tussen Philips en China sinds het concern in de jaren twintig van de vorige eeuw een röntgenapparaat verkocht aan de laatste keizer van het land. De groei van Philips in China begint vervolgens in 1985 wanneer het bedrijf er zijn eerste joint venture opricht. Bestuursvoorzitter Gerard Kleisterlee (61) is in 1997 landenmanager van Philips in China. Hoewel hij in 2006 de halfgeleiderdivisie verkoopt, en daarmee een aanzienlijk deel van de Chinese productieactiviteiten, groeit China onder Kleisterlee uit tot een belangrijke productielocatie en afzetgebied.

Hoe cruciaal is China voor Philips?
“De macro-economische condities zijn er beter dan in de EU. China zal dit jaar, of zeker volgend jaar, in termen van omzet na Amerika het tweede land worden voor Philips. Maar het beeld dat een groot deel van onze productie uit China komt, is absoluut vertekend. Zeker voor het Philips van vandaag, na de verkoop van onze halfgeleiderdivisie. We laten er met name consumentenelektronica maken, een beperkt deel van de huishoudelijke apparaten. Maar het Chinese aandeel in de productie van medische systemen is heel klein. Verlichting produceren we er voornamelijk voor de lokale markt. Onze eigen productie in China zal niet meer waard zijn dan de 1,7 miljard euro aan omzet die we in China boeken. Ruwweg wordt 5 à 6 miljard van onze omzet in China gemaakt.”

Zoveel zakendoen in China lijkt ons niet zonder risico’s.
“Laten we het in het juiste perspectief plaatsen. Ik zeg weleens gekscherend: de risicopremie van zakendoen in Amerika zou groter moeten zijn dan in China. Iedereen kan je er voor het gerecht slepen. Het zakenklimaat in China is veel voorspelbaarder dan in sommige andere economieën.

Niet iedereen denkt er zo over. Neem corruptie. De Amerikaanse denktank Carnegie waarschuwt dat die levensbedreigend is voor de economische ontwikkeling van het land.
“Dat is een Amerikaanse kijk op China waarachter niet alleen een zakelijke, maar ook een politieke agenda schuilgaat. Kijk hoe de leiders corruptie aanpakken. De burgemeester van Sjanghai is eruit gegooid. Er worden *high level*-voorbeelden gesteld. De overheid heeft er steeds meer belang bij daders niet alleen in de kraag te vatten, maar ook aan de schandpaal te nagelen. Ze weten goed dat ze het huidige tempo van economische ontwikkeling anders niet kunnen volhouden.”

Zelf heeft Philips van nabij te maken met corruptie. In 2006 greep de Chinese overheid nog in bij ziekenhuizen, die smeergeld ontvingen voor de aanschaf van medische apparatuur.
“Het zal u zijn opgevallen dat onze naam niet werd genoemd. Blijkbaar heeft een andere grote speler ze wel betaald.”

GERARD

CEO van Philips

FOTO'S: MARIE CECILE THIJS

voor ons’

De groei bij Philips is terug. Dat is te danken aan de verbouwing die Gerard Kleisterlee doorvoerde, maar ook aan een offensief in snelgroeiende economieën. China is binnenkort na Amerika het grootste afzetgebied voor Philips. Welke risico’s kleven daaraan?

KLEISTERLEE

0812_INTERVIEW 31 18-3-2008 20:14:10

MARIE CECILE THIJS

‘IK DENK DAT DE CHINESE COMMUNISTISCHE PARTIJ CORRUPTIE ZAL MOETEN AANPAKKEN OM HAAR LEGITIMITEIT TE BEHOUDEN’

Hoe vermijdt u dat u smeergeld moet betalen?
“Wij instrueren onze medewerkers. We vertellen dat dit soort zaken bij ons niet aan de orde is. De regels zijn helder, maar dat geeft geen enkele garantie dat het niet gebeurt. Het betekent wel dat we in China soms een order voor een ziekenhuis missen. We laten dus weleens omzet liggen, maar ik denk dat dat zich uiteindelijk in ons voordeel zal vertalen. Je moet China er trouwens ook niet te veel uitlichten: corruptie komt in meer landen voor. Mensen zijn nu eenmaal mensen.”

Nog zoiets typisch Chinees: de kopieerdrift.
“De centrale overheid is zeer serieus in de aanpak daarvan, omdat China een gerespecteerd lid van de World Trade Organisation (WTO) wil zijn. De Chinezen realiseren zich heel goed dat zij langzaam maar zeker ook een *creator* van intellectueel eigendom moeten worden, zeker in sectoren waarin het niet alleen meer om goedkope arbeid gaat. Philips heeft in 2004 een academie voor intellectuele eigendom in Peking gesponsord. Het is wel moeilijk om in elke uithoek van het land te controleren op overtredingen. De centrale overheid kan een lokale burgemeester de opdracht geven om te controleren of een bedrijf jouw producten namaakt, maar deze burgemeester kan de politie nét een andere opdracht hebben gegeven. Dat heb je vanuit Peking ook niet in de hand.”

De regels zijn er, de handhaving blijft achterwege?
“Die blijft niet achterwege. We hebben licentiecontracten afgesloten met de industrie en ontvangen vanuit China ook royalty’s. Maar vergelijk het met het betalen van belasting: als je het kunt vermijden doe je het niet. Dat betekent dat je bij elk bedrijf moet nagaan of ze de juiste aantallen rapporteren. Maar dat doen we ook in Japan en Korea.”

Philips moet er dus zelf achteraan?
“Daar hebben we mensen voor, die stropen het land af op zoek naar namaak. Zo moeilijk is dat niet: ze lopen gewoon winkels binnen. We komen onze merknaam tegen op goedkope scheerapparaten, op gloeilampen die we nooit gezien hebben. Ook zijn er bedrijven die inbreuk maken op onze patenten. Die zijn gemakkelijker op te sporen. Met hen sluiten we een contractje af voor het gebruik.”

In 1997 was u landenmanager van Philips in China. Wat hebt u sindsdien zien veranderen?
“Van een centraal geleide economie is het land voor een belangrijk deel een markteconomie geworden. De snelheid waarmee ze de westerse principes van management hebben opgepakt is indrukwekkend. Net als de groei in privé-ondernemerschap.”

Wat gebleven is, is de Chinese Communistische Partij, (CCP) die een machtsmonopolie heeft. Er zijn analisten, zoals de denktank Carnegie, die zeggen dat de corruptie in China alleen effectief kan worden aangepakt als de partij haar machtsmonopolie opgeeft.
“Dat wil ik graag omdraaien. Ik denk dat de CCP corruptie zal moeten aanpakken om haar legitimiteit te behouden. De partij ontleent haar legitimiteit aan het feit dat ze ervoor zorgt dat de bevolking een beter bestaan krijgt.”

Andere analisten, onder wie Kenneth Rogoff, ex-hoofdeconoom van het IMF, vrezen dat de CCP in oude reflexen terugvalt. Het bewijs: de prijsmaatregelen die zijn genomen om de stijging van de voedselprijzen te beteugelen.
“Het is een beetje gezocht om zulke maatregelen te koppelen aan communisme oude stijl. Elke dag maken miljoenen Chinezen de stap van één maaltijd per dag naar drie. Dat legt een enorme druk op de voedselvraag. De overheid heeft het probleem dat ze het voedsel betaalbaar moet houden in een land waar voedsel een veel groter deel van het inkomen uitmaakt dan in het Westen.”

De prijsstijging komt op een moment dat inkomensverschillen in China sterk groeien. De verschillen worden zo groot dat ze volgens China-watchers de stabiliteit waar u zo dol op bent, dreigen te ondermijnen.
“Daarom is dat ook hét gespreksonderwerp geweest op het laatste partijcongres. Alle maatregelen zijn erop gericht ervoor te zorgen dat ook het platteland meeprofiteert van de ontwikkeling in de steden.”

0812_INTERVIEW 32 18-3-2008 19:54:08

Een andere rem op de ontwikkeling van de Chinese economie is de infrastructuur. De ontwikkeling daarvan gaat niet snel genoeg. Heeft Philips daar last van?
"Je kunt niet spreken over dé infrastructuur van China. Sjanghai heeft heel goede wegen, gebouwd voor grote expansie. Die zitten nu vol, maar niet voller dan in Tokio. In Sjanghai, Peking, Guangzhou, overal vind je adequate infrastructuur die in de pas loopt met wat er gebeurt. Als je verder het binnenland ingaat, kom je op de knelpunten terecht. Maar daar zitten we niet."

U hebt relaties met Chinese leiders, onder wie premier Wen Jiabao. Dringt u aan op veranderingen?
"Zo werkt het niet. Ik loop daar niet rond met een wensenlijstje. Het werkt wel zo: ze zijn geïnteresseerd en stellen vragen. Mensen zoals ik zijn de bruggen die Chinezen kunnen gebruiken om kennis en inzicht te krijgen. Ik ben op persoonlijke titel gevraagd als internationaal adviseur bij het China Reform Forum, een Chinese denktank. Overigens zullen wij niet het nalaten om onze wensen te uiten als het in de discussie past."

Wat vragen Chinese leiders u zoal?
"Ze kijken onder meer naar Europa als voorbeeld voor de ontwikkeling van China. China is ook een land van verschillende talen en culturen. Chinezen vinden het geweldig interessant om te horen hoe Europa met zijn culturele diversiteit is ontstaan. Ze zien de ontwikkeling van een federaal Europa als iets waarvan ze veel kunnen leren. Hoe geef je de relatie tussen de centrale en lokale overheid vorm? Welke rol speelt de kloof tussen arm en rijk? Ze kijken meer naar Europa dan naar de VS. In Amerika is de kloof tussen arm en rijk te groot, vinden ze. Ze zien dat Europa de economie wil stimuleren zonder de sociale cohesie uit het oog te verliezen. Dat is belangrijk voor China."

En wat staat er nou op uw wensenlijstje?
"Waar vestigen bedrijven zich? Daar waar de voorwaarden juist zijn en waar consistentie in beleid bestaat. Als je één ding over de China kunt zeggen is dat er, gegeven de machtsstructuur, sprake is van consistentie van beleid. In andere economieën kun je van een linkse naar een rechtse regering gaan. We maken weleens duidelijk dat er nog veel werk moet worden verzet om het juridisch *framework*, de wetgeving rond zakendoen, op peil te brengen."

Binnenkort beginnen de Olympische Spelen in Peking, De overheid gaat bedrijven stilleggen om de matige luchtkwaliteit te verbeteren. Krijgt u daar last van?
"Wij produceren niet in de buurt van Peking. Bovendien zijn onze bedrijven in China net zo schoon als elders in de wereld. Het zijn eerder de oude staatsbedrijven die gelden als grote vervuilers. Het bestuur zal verkeersmaatregelen nemen. Ik was eind 2006 in de stad tijdens een Chinees-Afrikaanse top en het viel me op hoe rustig het was. Ik vroeg aan burgemeester Wang: 'Wat heb je met het verkeer gedaan?' Waarop hij zei: 'Oh, ik heb gewoon wat ambtenaren verzocht niet met de auto te komen.'"

PHILIP.BUETERS@reedbusiness.nl
MARCEL.HOOFT.VAN.HUYSDUYNEN@reedbusiness.nl

Corruptie in China

Ook Philips heeft te maken met corruptie in China. Het probleem is groot en moeilijk uit te roeien, denken analisten.

In de zomer van 2006 opent het Chinese ministerie van volksgezondheid de aanval op corrupte praktijken bij de aanschaf van medisch apparatuur door ziekenhuizen. Het ministerie legt artsen en bestuurders aan banden om te voorkomen dat ze zich door leveranciers laten omkopen. Ook buitenlandse firma's als GE Healthcare, Siemens en Philips zijn actief op deze markt.
Philips wordt nergens van beschuldigd. "Het zal u zijn opgevallen dat onze naam niet werd genoemd", zegt Kleisterlee. Blijkbaar heeft een andere grote speler ze wel betaald."
Maar de zaak illustreert een van de **kwetsbaarheden** van westerse firma's in China: ze lopen het risico dat hun medewerkers zich schuldig maken aan corruptie. Philips kan ook het slachtoffer worden van corrupte praktijken, bijvoorbeeld als Chinese fabrikanten het intellectuele eigendom van Philips niet respecteren. Het concern is vele miljoenen aan royalty's op zijn dvd-technologie misgelopen.
Corruptie is dus ook voor buitenlandse bedrijven een probleem. Maar hoe groot is de schade eigenlijk? Volgens de Carnegie Endowment for International Peace bedroeg de directe schade van corruptie in China in 2003 circa 86 miljard dollar, ofwel 3 procent van het bruto nationale product. De immateriële schade is volgens de Amerikaanse denktank nog groter. Zo tast corruptie de legitimiteit aan van de Chinese Communistische Partij, al is het maar omdat het in veel gevallen partijleden zijn die worden omgekocht. Verder draagt corruptie volgens Carnegie direct bij aan de toch al aanzienlijk toegenomen sociale ongelijkheid.
De pogingen van de Chinese staat om corruptie aan te pakken – in 2006 werd Chen Liangyu, partijbaas van Sjanghai en lid van het Politbureau ontslagen, hij zit inmiddels in de gevangenis – worden niet door alle analisten even serieus genomen. Volgens Carnegie is corruptie in China een '*high-return, low-risk activity*'. De denktank schat de kans dat een corrupte Chinese ambtenaar in de gevangenis belandt op 3 procent.

Oud-politicus Chen Liangyu verduisterde zo'n 350 miljoen euro uit het pensioenfonds van de stad Sjanghai en leende het geld uit aan bevriende ondernemers.

REUTERS

0812_INTERVIEW 33 18-3-2008 19:54:28